

A ILLA DE ONS: - O VOCEIRO DO CUCORNO, UN PERIÓDICO FUGAZ. - UN "TALENTO" CHAMADO DELMIRO.

Por: Xoán Xosé Pérez Labaca

Celestino Pardellas de Blas, Tinón, é un home ao que non lle gusta presumir, nin gabarse, nin nada, sendo a súa forma de ser tan sinxela que raia na humildade franciscana. Digo isto a modo de preámbulo porque no seu dilatado currículo, como adalid, paladín, defensor de todo o relacionado con Ons, non figura para nada o seu eficaz e fecundo labor como director dun periódico editado na Illa, chamado "O Voceiro do Cucorno", no ano 1988.

Este "rotativo" era editado en papel reciclado, naqueles tempos precarios, por medio dun ciclostilo ou multicopista (daquela coñecido como "vietnamita") e vendíase ao prezo de dúas pesetas (para viño dicía a "coletilla") cunha tirada, en números correntes, de 20 exemplares e do dobre en números extraordinarios (1 ao ano que saía pola festividade de San Xoaquín). O recadado pola venda e pola publicidade (daquela non había subvencións oficiais) daba para soportar estoicamente as duras xornadas laborais periodísticas nocturnas na discoteca do *Jarulo*, no Chiringo de Mino ou xa, pola alta madrugada, no Bar "O que Faltaba" que era o último en pechar.

Traballo que Tinón facía voluntariamente, sen pedir nada a cambio, aguantando imperturbable a leria de Manoliño da Caixa ¡Unf!; a obstinación insufrible de Miguel José o de Valladolid; a charla inesgotable de Manolo "Carallo", pintor con can; ou as novas de Melide que traía o "Perrenco". Como notas de sociedade recollía os novos amores de Camilo "de Aurita" ou tamén, 'casualmente', o que lle contaba Antonio, "o Ruso" que era moito e variado e as frescas novas de terra en boca de "Fatxecas". Sempre acompañado polo extraordinario fotógrafo de prensa internacional "el Manzanita" que era o alias de Miguel o ourensán. Días, semanas, meses Tinón "o Mergullador de Fondo", inasequible ao desalento, aguantaba todo e a todos como a José "o Conguito", a Juanjo o "Barriguiña do Condado", a Suso Maquieira, "o Pescador de copras", a Manolo de Mellide, "O Guillermo Cubillo" (pola piragua), a Ramón de Zas, "O Sudaca do Xallas", a José Luis "O Halcón Callejero" e a outros, como un tal "Roxo" que tiña un barco veleiro; ademais de aos seus amigos como o Profe Domingo, por desgraza xa finado, e outros máis como un

tal "Fandiño" desaparecido en combate e outro que era xefe de zona de Caixa Pontevedra e que tiña un barco con motor, e que cantaba aquilo de "¡Ay la botella de ron!". Tamén sen esquecer a Carlos Franco, "o Flores", que cando lle petaba tamén falaba bastante alto e claro, aparte do cocinár cousas con xeito e sapiencia como arroces, empanada de peixes varios e a salsa oli-oli. Ademais era portador, para ledicia das nosas gornxas, dun viño branco extraordinario da súa propia colleita.

A redacción estaba composta por Manuel Feijóo, Celestino Pardellas e Domingo Costas e contaba cos colaboracións especiais do Maracas, do neno debuxante Arturo Reiriz, do fotógrafo Miguel de Ourense e de Suso Maquieira que facía de "Sacarino" pois ía aos recados e levaba as reseñas deportivas como as regatas de dornas, concursos de pesca con cana, lanzamento de pedras con zomba ou así. A dirección desde o principio caeu na man de Celestino Pardellas, sendo subdirector Manolo Feijóo e actuando como Xefe de Redacción Domingo Costas.

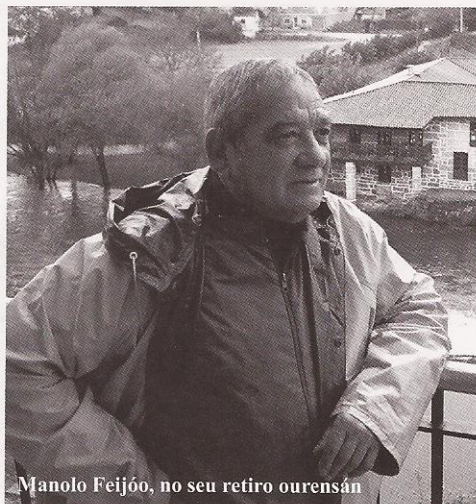
Naquela época no Voceiro do Cucorno apraceron artigos moi singulares asinados por firmas de categoría relevante como as que formaban o equipo de redacción sobresaíndo un artigo titulado "A illa de Ons declarada República Independente" do que non aparece sinatura, pois debía ser o escrito editorial xa que viña indicar claramente a liña, opinión xeneralizada, maila filosofía a seguir da publicación, penso eu.

Nesta ocasión e para que este traballo nos se alongue demasiado vou a transcribir soamente o comezo e pouco máis, deixando para traballos posteriores o resto. Comeza así (sic): "Fai pouco que nun pequeno planfeto saleu a nova formación dunha República Independente da Illa de Ons e o que sería o seu primeiro goberno: Líamos como no primeiro pleno saían nomeados os seguintes ministros:

Candiño: Almirante en Xefe do Mando unificado das dornas de vela e motor.

Garulo: Ministro de Facenda, Contrabando e Defraudación.

Arturo: Ministro da Guerra.

Manolo Feijóo, no seu retiro ourensán

Ramiro: Ministro de Impostos e Consumo de Alcooles e Champús.

O Terco: Foi nomeado por aclamación Primeiro Ministro.

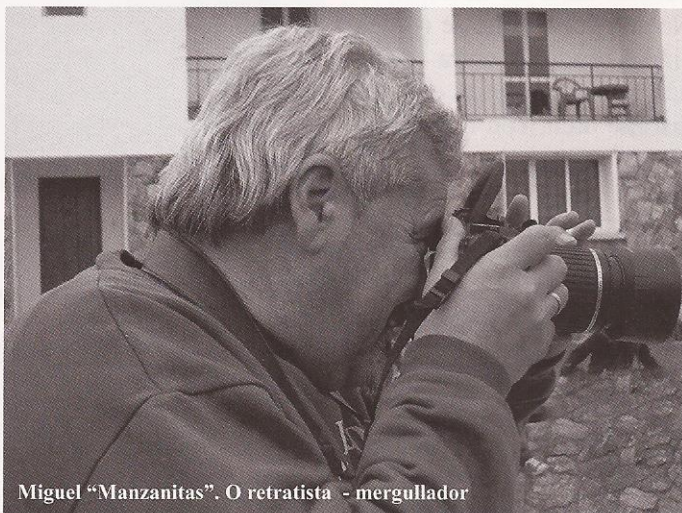
Delmiro: pola súa voz en estereofonía foi nomeado Portavoz Oficial.

Presidente da República: Foi nomeado o can de Manolo Feijóo, chamado Carallo.

Despois do suceso de formación do goberno atopáronse na necesidade de liberarse do enorme traballo que supoñía levar eles sós o goberno e administración de toda-la Illa, entón o Consello de Ministros celebrado no Pazo da Laxe do Crego, en area dos Cans, decidiron dividila Illa en dous Concellos. Un pequeno ó norte que collera as parroquias de Melide e o Centolo e outro máis grande ó sul coas parroquias do Cucorno, Chan da Pólvora, Caño, Curro, Canexol e Pereiró. Tamén se decidiu que ditos concellos foran ocupados por persoas que non sendo da Illa, levaran indo a ela a veranear polo menos oito anos.

Polo Consello de Ministros se mirou ós posibles candidatos para os dous concellos e mandáronse circulares a todo-los que podían seren. Ós poucos días escomenzouse a notar xa un pequeno ambiente preelectoral."

Ata aquí hoxe este anaco da editorial nese día de total importancia para Ons. Quero deixar para o vindeiro número de "Aunios", si a sorte nos favorece e os tempos cambian para ben, a constitución e formación dos dous concellos así como tamén o proceso electoral.

Miguel "Manzanitas". O retratista - mergullador

Antes de rematar cómpre sinalar que O Voceiro do Cucorno tiña distintas seccións. Tiña unha relixiosa que tanto abranguíaa da relixión católica como a dos evanxelistas que cantaban a rabiar a todas as horas, no almacén diante da de Checho, onde agora gardan tractores, e que bautizaban aos seus catecúmenos na praia do Canexol metidos na auga ata máis arriba da cintura. Outra sección era a de sucesos que sempre explicaba que e como se mancou alguén, así como das liortas coa xente que botaran fóra das Illas Cies que pensaba que en Ons todo o monte era 'orgasmo'. Tamén tiña unha de notas necrolóxicas que, por sorte, nunca foi utilizada e outra de anuncios por palabras na que sobresaía o apartado de "contactos" onde se ofrecía, entre outros, o seguinte. "*Lorcha. Sempre a túa disposición. Casa, praia ou campo. Cariñosa. Atópame na terraza de Checho na chegada do barco da unha*"

(daquela non había móbiles). En definitiva, un periódico como Deus manda, hoxe obxecto de museo. Ah, xa me esquecía, tamén posuía unha sección de Cartas ao Director da que tamén falaremos cando cadre.

A Illa de Ons foi, é e será sempre unha República Independente, iso si, hoxe baixo a "tutela agarimosa" do Pradoado das Illas Atlánticas e así continuará "si Deus non o remedia" polo que, de momento, a foderse tocan.

Como dicía ao primeiro, Tinón é humilde de máis e todos os que estamos a seu arredor temos que ir pensando, tempo temos para elo, en facerlle unha pequena homenaxe porque, sen entrar en matices como este da dirección do Voceiro do Cucorno, ben o merece. ¡Non, si! ¿Ou como é?

Delmiro podería ser un personaxe illán digno de figurar nas páxinas do "Voceiro do Cucorno"

UN "TALENTO" CHAMADO DELMIRO

Antes de achegarnos ao "meollo" deste relato compre dicir que foi escrito no ano 1985, polo que a situación dos feitos están narrados nas datas daqueles tempos.

Delmiro Patiño non se chama Delmiro que se chama Avelino, pero desde pequeno todo o mundo deu en chamarlle Delmiro polo que o seu nome Avelino soamente ven a usalo para asuntos oficiais, o que non deixa de ter o seu aquel xa que, segundo trate o asunto e segundo lle conveña aos seus intereses, di que se chama dun xeito ou do outro,

Delmiro ou Avelino Patiño Otero é un mariñeiro xubilado da illa de Ons que navegou polos sete mares, que hai arredor da Illa, porque, no dicir del, non hai máis mares no mundo se non por eles tamén navegaría e, penso eu, se non navegou neles é como si o fixera pois pasou e pasa a vida na mar que ata semella que a nai pariuno a bordo dunha dorna. Puido navegar en cruceiros, paquebotes, mercantes, pesqueiros, etcétera, segundo o tipo de faena ou tarefa a que se

dedicara a embarcación e tamén en barcos de altura, litoral ou cabotaxe segundo fose o sistema de navegación, pero decidiu, acertadamente, navegar en dorna. Afirmo que sabe navegar a motor, a vela ou remo segundo a propulsión e na pesca de baixura, no dicir del, é “*un talento*”.

O famoso pintor ourensán Manolo Feijóo, “Feijut”, máis coñecido na Illa por Manolo ‘Carallo’, grande coñecedor das xentes, di, no limiar do catálogo das súas obras pictóricas no libríño editado co gallo da exposición que se celebrou, no pasado ano 1984, na Sala da Caixa de Aforros de Ourense, de Delmiro Patiño que fala en ‘*estereofonía*’. É certo ou polo menos parece que fala dese xeito, pois ten a voz tan grave e cadenciosa que mesmo parece que lle sae don fondo da ialma. Cando, de parranda, quere cantar faino con moita seriedade e para poder oílo hai que estar moi pretoño del, xa que dá a impresión de que canta para dentro:

Chámase Catuxa	Eu tamén teño outra
a miña dorniña	que se chama a Manoela
e por todos estes mares	e por todos estes mares
non hai dorna como a miña.	non hai dorna coma ela

E coma estas máis...

É un grande bebedor de anís. Ao vir do mar, pola mañanciña mete entre o peito e as costas unha ou dúas, ou se cadra tres ou catro copas de anís. Na súa dorna, que se chama a Catuxa, non leva anís pero leva viño e cando lle entra a sede pégalle uns ‘*safonazos*’ que lle axudan para facer mares e mares na pesca do polbo co bicheiro ao visto, é dicir, con espello ou mirafondos.

Antes, hai un ano ou así, saía na dorna co ‘Carabicho’ pero este marchou para a pesca de altura, ao calamar, alá polas Malvinas, cara á Arxentina, e agora vai con Manolo ‘O Terco’. Di, el mesmo, que como Delmiro Patiño non hai outro tan bo neste difícil oficio e cando os outros collen catorce quilos de polbo, el colle vinteito, o dobre sempre que os demais. De tanto repetirme estes feitos xa non me queda a menor dúbida de que é realmente ‘*un talento*’.

Estando nunha ocasión xantando na súa casa comezamos a falar dos naufraxios na Illa de Onza, dando cada quen a súa opinión e os seus recordos, cando xa despois de xantar contounos, aos que compartiamos a mesa, coa súa voz profunda e sentida, a seguinte lenda que, segundo el, contárala un sarxento contramestre durante o seu servizo militar no barco ‘Galatea’, na Mariña alá no Ferrol, xa hai bastantes anos. Dixo así:

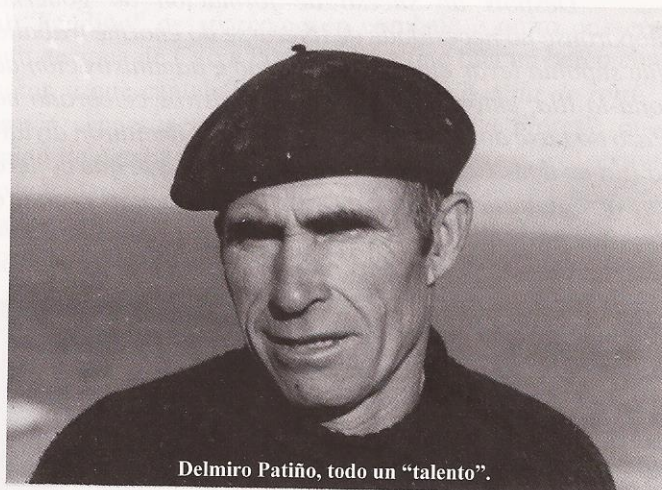
“Vou contar algo do que non me gusta falar pero de cando en vez teño que botalo fóra, pois xa non aguanto calado máis tempo. Esta lenda recolle moi ben a maldade das persoas pois trata dos habitantes de certos lugares da chamada Costa da Morte, cara ao Norte, máis alá de Fisterra, que con artimañas facían naufragar aos barcos para saquealos. O lugar é moi perigoso para as embarcacións, pois son moitos exemplos que o confirman e por iso había xente que non podía crer na falta de destreza e habilidade mariñeira de capitáns e patróns que neses lugares embarrancaron, e pensaban, acertadamente, que ademais da costa traizoeira tiña que haber algo máis.

O motivo deses naufraxios estaba que as xentes deses lugares, aproveitando as noites de temporal, levaban unha vaca cun farol acendido e colgado de un dos cornos para paseala, dese xeito, por determinados lugares da costa que xa tiñan eles estudados. Entón, o movemento da cabeza da vaca remedaba, na noite, o cabeceo dun barco sobre as ondas navegando próximo a terra e, por elo, situado a maior resguardo do vendaval. Este feito, facía que barcos que se atopaban algo distantes de terra, mar adentro, buscaran na costa refuxio precipitándose contra as rochas e, claro, sucedía a traxedia. E a cousa non remataba aí pois despois de que o barco naufragara saían de onde estaban agachados para lanzarse ao asalto da presa e aproveitar todo o posible, no tendo nin o máis mínimo reparo en pasar a coitelo á tripulación que se salvara”.

Patiño, rematou o relato con infinita tristeza sen dar ningunha outra opinión nin opción a falar do tema pois entendeu que non facía falta. A min esta lenda quedoume gravada por vida.

Delmiro Patiño ten un corazón que non lle cabe no corpo, contar coa súa amizade é, sen dúbida, un *manjar*, que diría Francisco do Crol, ou unha fortuna, como digo eu. Dando a súa palabra non fan falta papeis, pois como ben di: ‘a miña palabra vai á misa’. É todo un *cabaleiro*.

Agora, pasado moitos anos só nos quedan del recordos, polo que facendo unha reflexión podemos dicir que mereceu a pena tratalo, respectalo e apreciálo, si señor, porque en todos os aspectos Delmiro ¿ou Avelino? Patiño foi, sen dúbida, todo ‘*un talento*’.

Delmiro Patiño, todo un “talento”.